

Landelijke trends, regionale kansen en de Economie071 aanpak

De verkenning Duurzaamheid geeft inzicht in trends op het thema en de manier waarop partners van Economie071 het thema benaderen. Het doel van de verkenning is het gezamenlijke gesprek te faciliteren over ambities en kansen voor samenwerking.

De verkenning is opgesteld op basis van literatuuronderzoek en gesprekken met professionals binnen de partnerorganisaties van

Economie071. De verkenning is geen statisch document een beoogd niet volledig te zijn. Door middel van het faciliteren van het gesprek wil Economie071 kansen voor samenwerking tussen haar partners inzichtelijk maken. Het streven is een netwerk te creëren, waarbinnen gezamenlijke initiatieven voor projecten ontstaan.

Hester@edekebananor.nl

Verkenning thema Duurzaamheid

Binnen het containerbegrip duurzaamheid zijn een aantal (inter)nationale trends te onderscheiden. De trends hieronder zijn omschreven op basis van oplossingsrichtingen die op regionaal niveau impact kunnen maken:

1. Trends

Het klimaat verandert.

De afgelopen honderddertig jaar is het wereldwijd gemiddeld 0,9 graden warmer geworden op aarde. De laatste dertig jaar was waarschijnlijk de warmste periode in veertienhonderd jaar (KNMI, 2017). De opwarming wordt grotendeels veroorzaakt door menselijke activiteiten, voornamelijk door de uitstoot van broeikasgassen. Om klimaatverandering tegen te gaan zijn er op mondiaal, Europees- en nationaalniveau een groot aantal afspraken gemaakt en doelstellingen gesteld over, onder andere, CO2 reductie. Om deze doelen te behalen is er een grote rol voor de Nederlandse gemeenten en regio's weggelegd. Gemeentelijk en regionaal beleid gericht op bijvoorbeeld het verminderen van autogebruik, efficiëntere distributie en zuinigere voertuigen in de stad kunnen een belangrijke bijdrage leveren om de CO2 emissies omlaag te brengen (CROW-KpVV, n.d.). Er zijn verschillende bronnen van CO2 uitstoot, ieder met eigen maat en schaal. Dit voorbeeld gaat alleen over autogebruik. Daarbij is het faciliteren / stimuleren van OV en andere alternatieven bij uitstek regionaal.

Behoud en versterken biodiversiteit.

Door menselijk handelen neemt de biodiversiteit op aarde af. Nog nooit eerder in de geschiedenis zijn er in een relatief korte tijd zoveel soorten uitgestorven als nu het geval is. Oorzaken hiervan zijn ontginning of versnippering ten behoeve van de mens, verdroging, bemesting en de verspreiding van

milieugevaarlijke stoffen (van der Putten, 2003). Om in te spelen op de afnemende biodiversiteit zijn er op mondiaal, Europees en nationaal niveau verschillende afspraken gemaakt. Het Verdrag inzake Biologische Diversiteit, de Biodiversiteitsstrategie en het Biodiversiteitsverdrag zijn hier voorbeelden van. Binnen het nationale en Europese beleid wordt de nadruk gelegd op de grote rol die er voor regio's is weggelegd op het gebied van biodiversiteit. Door gebiedsgerichte samenwerking kan er een impuls worden gegeven aan de biodiversiteit binnen de regio. Er kan vanuit de regio worden ingezet op groenontwikkeling in de vorm van groene daken, er kunnen binnen de regio afspraken worden gemaakt om kwetsbare soorten binnen dit gebied aan te moedigen of er kan naar milieuvriendelijk bouwen worden gestreefd.

Fossiele energiebronnen raken op.

Door de wereldwijde bevolkingsgroei en toenemende welvaart gebruikt de wereldeconomie steeds meer grondstoffen. Verwacht wordt dat er in 2050 twee keer zoveel grondstoffen nodig zijn als in 2009 (UNEP, 2011, pp. 36). De toenemende vraag naar grondstoffen leidt ertoe dat de leveringszekerheid van fossiele energiebronnen vermindert en dat deze uiteindelijk opraken, met nadelige effecten voor de economie. Daarnaast oefent de winning ervan druk uit op het milieu. Om de druk op fossiele energiebronnen te verminderen zijn er binnen Europa afspraken gemaakt en doelen gesteld over de overstap naar het gebruik van duurzame energiebronnen, de energietransitie. Deze doelstellingen zijn voor Nederland vertaald naar nationale doelstellingen. Daarnaast wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau aangestuurd om de transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie te maken. In een circulaire economie wordt er getracht om deze vernietiging te minimaliseren door de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren. De gedachte is dat de druk op fossiele energiebronnen afneemt op het moment dat producten na gebruik niet vernietigd worden maar in plaats daarvan gerepareerd, hergebruikt of gerecycled.

Zowel de energietransitie als de overstap naar een circulaire economie zijn kansrijk om binnen de regio op te pakken. Het kan de afhankelijkheid van regio's verkleinen en daarnaast het verdienvermogen van een gebied versterken (Blaauwberg, 2017, pp.27). Binnen de Leidse regio is het onderwerp 'energietransitie' al opgepakt binnen Holland Rijnland. Daarnaast kan ook aan de overstap naar een circulaire economie worden gewerkt op regionaal niveau. Er kan regionaal worden ingezet op betere afvalscheiding en er kan worden ingezet op hergebruik van producten en diensten.

Belangstelling Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) neemt toe

MVO houdt in dat een bedrijf rekening houdt met de maatschappelijke effecten van zijn activiteiten (MVO Nederland, n.d.). Het gaat erom dat bedrijven een duurzame balans vinden tussen people, planet en profit. De gedachte is dat deze drie elementen op harmonieuze wijze gecombineerd dienen te worden binnen een onderneming (Silvius & Schipper, n.d., pp.2). Volgens MVO Nederland (2012) is de belangstelling hiervoor de laatste jaren sterk toegenomen door onder andere economische indicatoren, marktvraag en de opstelling van kapitaalverschaffers. Zowel op nationaal- als op internationaal niveau wordt er aangestuurd op MVO. Daarnaast vormt MVO bij uitstek iets wat op regionaal niveau kan worden opgepakt. MVO Nederland heeft zelf een regioprogramma ontwikkeld om bedrijven op regionaal niveau te verleiden om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

2. Kansen voor samenwerking

Tijdens de gesprekken is aandacht besteed aan de ontwikkelingen, behoeften en ambities van de verschillende partnerorganisaties van Economie071 op het gebied van duurzaamheid en rondom de bovengenoemde trends. Uit deze gesprekken kwam in grote mate naar voren dat veel partners het lastig vinden om een koppeling te maken tussen het bedrijfsleven en de verschillende gemeenten en

kennisinstellingen op het gebied van duurzaamheid. Op dit gebied worden er kansen voor een samenwerking gezien.

Zoals benoemd wordt er rondom het onderwerp duurzaamheid een goede aansluiting tussen overheid, ondernemers en onderwijs gemist. Door verschillende gemeenten wordt aangegeven dat zij moeite hebben om lokale ondernemers te bereiken via hun duurzaamheidsbeleid. Ook vanuit de kennisinstellingen bestaat er behoefte aan een platform waarin studenten worden gekoppeld aan bedrijven in de regio om aan een duurzaamheidsvraagstuk te werken. De Hogeschool Leiden is hier inmiddels al mee bezig middels de minor Duurzaam Ondernemen. Tot slot wordt er ook vanuit de ondernemershoek aangegeven dat het duurzaamheidsbeleid vanuit de gemeenten niet stimulerend is en vaak onvoldoende aanspreekt. Ondernemers geven aan meer stimulans te halen uit de ervaringen van andere ondernemingen die zich bezighouden met duurzaamheid.

De samenwerking Economie071 zou op verschillende manieren op deze behoefte kunnen inspringen. Een voorbeeld van een kans voor een project ligt bij de minor Duurzaam Ondernemen van de Hogeschool Leiden. Binnen deze minor worden studenten gekoppeld aan regionale ondernemingen en onderzoeken zij hoe deze bedrijven kunnen verduurzamen. Deze minor zou zich wellicht verder kunnen uitbreiden via de partners van Economie071. Daarnaast zou er binnen Economie071 kunnen worden ingespeeld op het anders benaderen van ondernemers op het gebied van duurzaamheid en het communiceren over best practices.

3. Concluderend

Concluderend kan gesteld worden dat er vier duurzaamheidstrends te onderscheiden zijn, die ook op regionaal niveau van belang zijn. Daarnaast is vastgesteld dat er de meeste energie bij de partners bestaat rondom de koppeling van ondernemers met gemeenten en kennisinstellingen op duurzaamheidsgebied. In de workspace van 8 juni kunnen partners met elkaar in gesprek gaan over deze opbrengst en kan er worden gesproken over mogelijke projectkansen binnen dit thema.

Overzicht van professionals die zijn geïnterviewd:

Naam	Organisatie
Achmed Achbari	Gemeente Leiderdorp
Marcel Havenaar	Gemeente Voorschoten
Piet-Hein van der Ploeg	Hogeschool Leiden
Amber Hensema	Universiteit Leiden
Karlijn Bakker	Gemeente Katwijk
Judith Boomsma	Gemeente Oegstgeest
Ellen Smit	Bio Sciencepark
Marcel Belt en Caroline Gerritsma	Gemeente Leiden
Alexandra van Leeuwen	LUMC
Fred Goedbloed	Gemeente Leiden
Ton Orleans	Gemeente Zoeterwoude
Rob Boeree	Energiek Leiden
Peter Jongejan / Mikel de Jong	Katwijkse Ondernemersvereniging

KLIMAATVERANDERING

De aarde wordt **WARMER**

CO₂

minder!

REGIO

denk aan...

- vermindern autoverbruik
- faciliteren alternatief vervoer
- zuinigere voertuigen in de stad

BEHOUD VERSTERK

BIODIVERSITEIT

REGIO

Een aantal VERORAGEN...

GROENE daken

milieuvriendelijk BOUWEN

GEBIEDSGERICHTE Samenwerking

KWETSBARE diersoorten

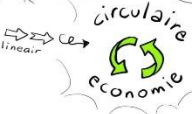
VERKENNING DUURZAAMHEID

ECONOMIE071

FOSSIELE ENERGIEBRONNEN

ENERGIE transitie

Kansrijk voor REGIO

REGIO KANS

KOPPELING

- ondernemers
- gemeenten
- kennisinstellingen

MVO

DUURZAME balans

Steeds meer AANDACHT

Regio - programma

- economische indicatoren
- marktraag
- kapitaalverschaffers